

У «Рідному краї» про «Рідний Край»

Ніна Степаненко

ПОЛІТИЧНА СТОРІНКА «РІДНОГО КРАЮ»

Тижневик «Рідний Край» (1905–1916 рр.), як і належить авторитетному журналові, оперативно реагував на всі політичні зміни, які пронизували тодішнє суспільство, й доносив найважливіші, найзначущіші відомості читачам. За своїм призначенням це видання – «часопись політична, економічна, літературна, наукова», отже, висвітлення злободенних питань, що стосуються виборчих перегонів, діяльності виконавчої та законодавчої влади, урядових досягнень або прорахунків і т. ін., – не забаганка, а прямий обов'язок редакційної колегії. Вона не могла пропускати, замовчувати, спотворювати свіжі факти, найновіші події, що відбувалися в тодішній імперії й у світі.

Політичний спектр проблем, які виносилися на шпальти «Рідного Краю», які обговорювалися, дискутувалися, досить розлогий, цікавий широкому загалові, а основне – актуальний, причому навіть із позиції нашого дня, тобто з черезстолітньої відстані. Що ж до жанрової специфіки публікацій, то їй та-

кож притаманна строкатість – від викладених у телеграфному форматі повідомлень до художньо вишуканих описів, які притягують до себе увагу навіть політично байдужих людей.

Політичне життя, описане на сторінках «Рідного Краю», що виходив у світ упродовж 1905–1916 рр., часто-густо перегукуються з реаліями нашої доби, навіть пропонуються однакові шляхи виходу зі скрутних ситуацій, а це засвідчує вельми яскравий факт: ми не вчимося ні на чужих, ні на своїх помилках, нерідко діємо стихійно, свідомо наражаємося на небезпеку, за дрібницями не помічаємо сутності. У дуже схожих тональностях вимальовано таку значну для початку ХХ, ХХІ і, певне, наступних століть подію, як вибори. У «Рідному Краї» регулярно вміщувалися рекламні тексти з промовистою назвою «Ідіть на вибори!», як ось цей: «Селяни, 21 марця, у вівторок, в Полтавському повіті мають відбутися вибори уповноважених од дрібних землевластителів, крім Площанської волости, де вони мають бути 23 марця... У цих виборах

можуть брать участь всі чоловіки старіші 25 років, хто має власну, не надільну, землю...». Зрозуміло, що в такі рекламні рамки (коли говорити по-сучасному) обов'язково вмонтовувалася і приваблива інформація, мета якої – спрямувати в необхідне русло тих, хто прийде на виборчі дільниці віддавати свій голос: “Коли всі малоземельні придуть на вибори, то матимуть право вибрати до 500 уповноважених на повіт... Таким чином ні один багач не попаде у губернські вибори, а попадуть люди бідні, такі люди, що вибіратимуть у Госуд. Думу таких, що твердо стоятимуть за інтереси бідного люду” [Рідний Край. – 1906. – Число 11].

Регулярно друкувалися коротші повідомлення, на взірць ось цих: “Ідть-же, селяне, на вибори! Оддайте один день для справи, що потрібна нам усим... Та не спізнайтесь глядть, прибувайте до 12 години”; “Крестьяне і козаки! Ви маєте право вибрати своїх уповноважених не тільки на волостних сходах, а й на з'їзду дрібних землевластителів, коли маєте хоч невеличке імущество...” [Там само]. Часопис рясніє також публікаціями, присвяченими виборам найвищого штабу – у “Государственну думу”. Журнальні матеріали, про які йдеться, мають солідніші обсяги, у них викладено всі моменти виборчої процедури і ті технології, які можуть спричинити порушення, тобто фальшування. Власне, маємо справу з тією інформацією, яку сьогодні напередодні виборів пропонує нам телевізія, або яка розповсюджується здебільшого через листівки.

Тижневик “Рідний Край” використовувався як своєрідна трибуна, як потужний засіб впливу різних партій на електорат. Проліюструємо сказане хоч би зверненням однієї з тодішніх політичних сил, у заголовку якого вміщено всі ключові поняття – “Від Полтавської громади української Демократичної партії (радикально-демократичної)”:

“Полтавська громада Української Демократичної Партії, змовившись з Партією Народної Свободи (конституційно-демократичною) та з спілкою повноправности євреїв радить громадянам города Полтави вибрати до губернського виборчого зібрання в Державну Думу кандидатів, написаних иначе, які будуть

правдивими оборонцями народної вільності. Вони рішучо ставатимуть проти сваволі бюрократії, будуть із нею боротися... наша партія домагається, щоб хлібороби мали землю для свого обробітку; для того треба передати народові, народній раді землі казенні, удільні, монастирські, а також викупити по справедливій ціні землі частно-владільчеські. Наша партія домагається, щоб для робітників зменьшений був робочій день...” [Рідний Край. – 1906. – Число 13].

Роки збігли, а партійна пропаганда, формат якої зафіксував журнал “Рідний Край” сто років тому, майже не змінила свого обличчя. Передвиборчий період будується на обіцянках, на прекрасних перспективах, а післявиборчий – на розчаруваннях, на розходженнях між словом і ділом тих, хто прийшов до влади. Світ позбувся цієї вади, а в Україні вона, на жаль, утрадиційнилася.

“Часопись” має постійні політичні рубрики. У таких із них, як “З життя на Україні”, “По Україні”, крок за кроком вибудовано політичну ситуацію в Східній Україні і в Галичині (арешти політично неблагодійних людей, національні утиски, заборона періодичних видань, переслідування священників тощо). В іншій – “Що діється в Росії...” – до найменших деталей аналізуються демократичні, недемократичні перетворення всередині імперії, її зв'язки зі світом, міжетнічні конфлікти, економічні кризи. Ці проблеми, нанизуючись одна на одну, повно й різноаспектно висвітлюють особливості політичного, економічного, культурного устрою тогочасної Росії. Варта уваги й ще одна рубрика – “Що діється по иньших державах”. Сама назва розкриває зміст її. Хто перегорне ці сторінки тижневика, довідається про те, чим дихали на початку ХХ століття Англія, Франція, Германія (Німеччина), Сербія, Бельгія, Норвегія, Швеція, Австрія, Японія й інші країни.

Насамкінець зауважимо, що тижневик “Рідний Край” – надійне джерело дослідження політичного життя України і світу початку ХХ сторіччя й ранішої епохи, оскільки в опублікованих у ньому працях політичні події заманіфестовано не лише в синхронному, а й у діахронному вимірі.